

Onderwerp Principebesluit verzelfstandiging CBK

Steller R.G.M. Rooijackers

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te GRONINGEN

Telefoon (050) 367 69 38 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk 6549534

Datum 17-11-2017 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Graag bieden wij u de rapportage *Onderzoek naar verzelfstandiging CBK Groningen, bedrijfsplan 2.0.* aan. Dit onderzoek is een van de opdrachten in de cultuurnota 2017-2020 *Cultuurstad Groningen City of Talent*. De resultaten van dit onderzoek zijn voor ons aanleiding voor een principebesluit tot verzelfstandiging van het Centrum Beeldende Kunst (CBK). De functies van het CBK zijn onmisbaar voor een beeldend kunstklimaat waarin publiek op een laagdrempelige manier met beeldende kunst in aanraking komt. Het CBK doet dit via een maatschappelijke Kunstuitleen, met Kunst op Straat, en een podium waar Groningse talenten zich kunnen ontwikkelen en kunstenaars zich kunnen presenteren. Het CBK zal in verzelfstandigde vorm toekomstbestendiger zijn in een omgeving waarin de organisatie zich kan doorontwikkelen en zich gelijkwaardig kan verhouden tot andere maatschappelijke culturele partners.

Aanleiding

De Kunstraad constateerde in haar *Advies cultuurnota 2013-2016* dat het CBK in het Noorden een kansrijke uitgangspositie heeft voor een aansprekend beeldend kunstbeleid. Om deze kansen optimaal te benutten moet het CBK de komende beleidsperiode kunnen toegroeien naar een betrokken, onafhankelijke en actieve positie, stelde de raad. In de aanloop naar de cultuurnota 2017-2020 constateerde de Kunstraad dat de positie van het CBK als gemeentelijke dienst diffuus blijft en het organisatiemodel het CBK in de weg lijkt te staan. De Kunstraad adviseert ons om die reden al langere tijd het CBK te verzelfstandigen. Ook het CBK geeft aan zich beperkt te voelen binnen de huidige organisatiestructuur. Het werven van fondsen gaat minder makkelijk vanuit een positie binnen de overheid, maar ook het gelijkwaardig oversteken naar samenwerkingspartners (het level playingfield) is lastig vanuit de huidige situatie.

In mei 2017 hebben we u geïnformeerd dat we niet kiezen voor een verzelfstandiging van de OPSB. Hier hebben we een andere afweging gemaakt dan bij het CBK. Het bureau Rijnconsult adviseerde voor de OPSB een verdergaande interne verzelfstandiging en niet een externe verzelfstandiging, vanwege de inhoudelijke en financiële risico's. De gewenste transparantie, slagkracht en maatwerk zijn bij de OPSB ook te bereiken via interne verzelfstandig. Dit is bij het CBK anders vanwege het verschil in schaalgrootte. En bij het CBK verwachten we een verbetering in samenwerking met andere partners wat een positieve uitwerking heeft op de talentontwikkeling in de stad.

Korte historie

Begin 2015 stelde het CBK voor intern gebruik een visieplan op met daarin de argumentatie voor de doorontwikkeling van de organisatie. Op basis hiervan is samen met Bureau Berenschot een nieuwe strategie voor het CBK uitgewerkt. Verschillende scenario's voor de verschillende organisatieonderdelen van het CBK zijn doorgesproken, waarbij ook verzelfstandiging van de Kunstuitleen in het bijzonder werd uitgelicht. Wij hebben op basis daarvan in de cultuurnota 2017-2020 een onderzoek naar mogelijke verzelfstandiging van het CBK, inclusief de Kunstuitleen, opgenomen.

Oprichting

Eind 2016 gaven wij onderzoeksbureau KplusV opdracht dit onderzoek naar mogelijke verzelfstandiging uit te voeren. Het onderzoek moest antwoord bieden op de vragen:

- kan het CBK met een maatschappelijke opdracht een duurzame toekomst waarborgen;
- wat zijn de consequenties van de beoogde verzelfstandiging (personeel / materieel);
- wat zijn de randvoorwaarden om tot een verantwoorde verzelfstandiging te komen;
- bestaan er levensvatbare mogelijkheden om te komen tot duurzame samenwerking met culturele partners.

Het rapport moest daarnaast inzicht geven in de inhoudelijke activiteiten van het toekomstige CBK, de nieuwe organisatie en de budgettaire kaders m.b.t. frictiekosten, transitiekosten en exploitatiekosten. Daarbij golden de gebruikelijke richtlijnen voor reorganisaties binnen de gemeente: het sociaal statuut; de personele oplossing inzake de formatieomvang en gevraagde competenties en afstemming met de OR.

In een interne tussenrapportage adviseerde KplusV ons het CBK in zijn geheel extern te verzelfstandigen en als dat geen doorgang kon vinden, het CBK te reorganiseren. Een tussenvariant, verzelfstandiging van het CBK zonder de functie van de Kunstuitleen, is ook bekeken. Net als een verzelfstandiging in twee fasen; eerst de Kunstuitleen en pas daarna die van

de overige functies van het CBK. Deze beide varianten zijn als ongewenst en onhaalbaar beoordeeld. De activiteiten zijn dermate verweven dat een opdeling het onnodig complex maakt en complementariteit ondermijnt en leidt tot een onwerkbaar (en dure) schaalgrootte. Wij gaven het bureau KplusV vervolgens opdracht samen met het CBK een bedrijfsplan te maken voor een verzelfstandigde organisatie. Dit vatten wij hierna samen. Het volledige bedrijfsplan treft u aan als bijlage.

Bedrijfsplan

Waarom verzelfstandigen

Het bedrijfsplan schetst de uitdagingen waar het CBK voor staat: de omgeving en cultuursector is snel aan het veranderen en vraagt om andere producten, diensten, werkwijzen en financieringsmethoden. De organisatie heeft behoefte aan een andere uitvalsbasis en bedrijfsvoering om zo meer cultureel ondernemend vermogen te ontwikkelen en ook een hernieuwde positie met nieuw profiel in te kunnen nemen. Alleen zo kan het CBK zich doorontwikkelen naar een toekomstbestendige organisatie die hierdoor zelf sterker wordt waardoor het CBK meer versterking aan de beeldende kunstsector in z'n geheel kan bieden.

Externe verzelfstandiging van de organisatie biedt ruimte en kansen omdat:

- fondsenwerving en nieuwe geldstromen makkelijker op gang komen;
- de bedrijfsstructuur verbetert waardoor er efficiënter en flexibeler kan worden gewerkt;
- de uitgangspositie ten aanzien van samenwerkingspartners wordt verbeterd (een gelijkwaardig *level playing field*).

Wat heeft de stad er aan?

Met een verzelfstandigde, cultureel ondernemende organisatie versterkt het CBK niet alleen zijn eigen bedrijfsvoering als basisvoorziening, maar draagt het ook bij aan het versterken van het kunstklimaat in z'n geheel. CBK 2.0 kan bovendien een impuls zijn voor noodzakelijke nieuwe ontwikkelingen en samenwerking in de stad. Vooral op het gebied van talentontwikkeling en faciliteren van de sector zal dit vrucht afwerpen. Fondsenwerving wordt gemakkelijker, en de samenwerking tussen de verschillende instellingen zal verbeteren doordat de nieuwe organisatie gelijkwaardig kan oversteken naar andere instellingen binnen de cultuursector (*level playing field*). In zijn geheel zal dit resulteren in een sterker en meer zichtbaar beeldend kunstklimaat van Groningen.

Belangrijkste uitgangspunten bij de verzelfstandiging

- Het CBK blijft de eerste jaren gehuisvest in OPSB.
- Er is rekening gehouden met het genereren van extra inkomsten. Ingezet wordt op meer regionale dienstverlening; co-creatie en cofinanciering in stad en regio. Deze inkomsten versterken de bedrijfsvoering en toekomstbestendigheid.

- Voor de afbouw van de SSC-formatie en de formatie van de concernoverhead hanteert de gemeente het principe "samen trap op, samen trap af"; Dit betekent dat als een organisatie binnen de gemeente afslankt of verzelfstandigt, dat het SSC naar rato ook dient af te slanken.
- De vrijvallende financiële middelen als gevolg van de afbouw van de SSC-formatie en materiele budgetten komt ten goede van de exploitatie van het verzelfstandigd CBK. De hiervoor vrijkomende middelen van € 217.000 zijn voldoende om de structurele kosten van het zelf organiseren van een backoffice te dekken.
- Voor de incidentele frictiekosten als gevolg van de reorganisatie / transitie van het CBK en het SSC worden extra beleidsmiddelen beschikbaar gesteld; in 2018 aan het CBK € 342.000 en in 2019 € 185.000. En aan het SSC in de periode 2018 tot en met 2021 in totaal € 217.000. Daarnaast verjaart een deel van het opgebouwde collectietegoed, de vrijval wordt ingezet voor opbouw van een eigen vermogen van het CBK.
- De kunstwerken (Kunst op Straat, Kunstuitleen) blijven eigendom van de gemeente; er vindt voor de kunstwerken geen activatransactie plaats; de kunstwerken kunnen worden gekocht door de leners op het moment dat zij voldoende collectietegoed hebben opgebouwd, conform de huidige leenconstructie.
- De huidige collectie is recent opnieuw getaxeerd. De taxatie toont aan dat er geen balanssanering hoeft plaats te vinden.
- De opgebouwde leentegoeden worden per verzelfstandigingsdatum beoordeeld op verwachte afwikkeling door de leners. Het naar verwachting vrijvallende collectietegoed wordt aan het CBK beschikbaar gesteld voor het opbouwen van een egalisereserve.
- Voor Kunst op Straat is het noodzakelijk de bestaande reserve Kunst op Straat (geormerkte gelden grote projecten) duurzaam op peil te houden als gevolg van jaarlijkse onttrekkingen voor het CBK en voor de feitelijke realisatie (opdracht aan derden) van kunstwerken. Hierover zullen nog nadere afspraken moeten worden gemaakt.
- Alhoewel het CBK op dit moment geen huisvestingskosten in de begroting heeft staan, zijn deze er natuurlijk wel (budget en kosten worden nu nog verantwoord in de begroting van de directie OPSB). Ook hierover zullen afspraken moeten worden gemaakt.

Conclusie

Het rapport stelt dat het CBK als zelfstandige organisatie in zijn volledige omvang (inclusief Kunstuitleen) meer toekomst heeft dan in afzonderlijke onderdelen. De reden hiervoor is dat de inhoudelijke maatschappelijke functies nauw met elkaar zijn verbonden en positief bijdragen aan de ontwikkeling van de infrastructuur van de beeldende kunst in de stad Groningen. Bovendien versterken de functies van het CBK elkaar en zijn ze nodig voor een minimale bedrijfsmatige schaalgrootte.

Het rapport stelt ook dat verzelfstandiging mogelijk is zonder extra structurele middelen voor de toekomstige activiteiten van CBK 2.0. De

personele gevolgen zijn beperkt en sluiten aan bij natuurlijke afvloeiingstermijnen. Wel is een overgang van de gemeentelijke cao naar een passende cao in de culturele sector aan de orde. Uitgangspunt is dat het personeel hiervan geen nadelig effect mag ondervinden. Tevens is een veranderprogramma aan de orde. Het CBK 2.0 dient meer cultureel ondernemend te gaan acteren. Deze omslag vergt een stevig transformatieprogramma.

De slaagkans van een succesvol transformatieprogramma wordt groot geacht. Voorwaarden zijn: dekking voor de incidentele frictiekosten om de verzelfstandiging mogelijk te maken, de instandhouding van de huidige concernbijdrage en deze vanaf 2019 volledig om te zetten tot een jaarlijkse subsidie aan het CBK, en een gunning aan het CBK van een reële opstarttermijn met passend financieel kader.

Financiën

De incidentele frictiekosten als gevolg van de verzelfstandiging bestaan uit een aantal componenten:

	2018	2019
- Reorganisatie personeel	100.000	0
- Cao pakketvergelijking	105.000	0
- Eenmalige transitiekosten	137.500	35.000
- Opbouw eigen vermogen	0	250.000
Totaal frictiekosten	342.500	285.200

Voor deze frictiekosten hebben wij in de begroting middelen gereserveerd.

Planning

De verzelfstandiging van het CBK is op 1 januari 2019, het jaar 2018 wordt gebruikt voor de transitie. Voor het zomerreces van 2018 informeren wij de raad over de voortgang van deze transitie.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter den Oudsten', written over a horizontal line.

de burgemeester,
Peter den Oudsten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter Teesink', written over a horizontal line.

de secretaris,
Peter Teesink

Bijlage:

Onderzoek naar verzelfstandiging CBK Groningen, bedrijfsplan 2.0.